

УДК 658

DOI: <https://doi.org/10.32840/1814-1161/2020-3-48>

Ковальський А.О.

аспірант кафедри бухгалтерського обліку та аудиту
Одеського національного економічного університету

Кузіна Р.В.

професор кафедри бухгалтерського обліку та аудиту
Одеського національного економічного університету

Kovalskiy Andrii

PhD student, Department of Accounting and Audit
Odessa National Economic University

Kuzina Ruslana

Doctor of Sciences (Economic), Professor,
Department of Accounting and Auditing,
Odessa National Economic University

ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ ЯК ЗАПОРУКА ЕФЕКТИВНОГО ІНВЕСТУВАННЯ

SOLVENCY AS A GUARANTEE OF EFFECTIVE INVESTING

У статті проведена оцінка платоспроможності, аналіз забезпечення власними джерелами фінансування. Зроблений акцент на специфіку підприємств комунальної інфраструктури а саме, що вони здійснюють різні види діяльності, надають різні за своєю сутністю послуги. Були використані критичні значення коефіцієнтів платоспроможності, що рекомендовані Міністерством фінансів для усіх галузей економіки. На думку авторів, розробляти специфічні критичні значення коефіцієнтів платоспроможності для таких підприємств є недоцільним. Запропоновано здійснювати порівняння коефіцієнтів платоспроможності не з рекомендованими значеннями, а проводити їх аналіз у динаміці, виявляти тенденції. Крім того, доцільним може бути порівняння показників платоспроможності підприємств, що надають певні послуги, із значеннями цих показників інших підприємств, які надають аналогічні послуги.

Ключові слова: платоспроможність, комунальна інфраструктура, функціонування комунальних підприємств, економічний аналіз, рентабельність послуг.

В статье проведена оценка платежеспособности, анализ обеспечения собственными источниками финансирования. Сделан акцент на специфике предприятий коммунальной инфраструктуры, а именно, что они осуществляют различные виды деятельности, предоставляют различные по своей сути услуги. Были использованы критические значения коэффициентов платежеспособности, рекомендованные Министерством финансов для всех отраслей экономики. По мнению авторов, разрабатывать специфические критические значения коэффициентов платежеспособности для таких предприятий является нецелесообразным. Предложено осуществлять сравнения коэффициентов платежеспособности не с рекомендованными значениями, а проводить их анализ в динамике, выявлять тенденции. Кроме того, целесообразным может быть сравнение показателей платежеспособности предприятий, предоставляющих определенные услуги, со значениями этих показателей других компаний, предоставляющих аналогичные услуги.

Ключевые слова: платежеспособность, коммунальная инфраструктура, функционирование коммунальных предприятий, экономический анализ, рентабельность услуг.

The article evaluates solvency, analyzes the provision of own sources of funding. The tendencies of the general solvency ratio formed at typical enterprises are analyzed. The value of the coefficients of determination of both constructed trends, which are 0.88 and 0.90, respectively, indicates that the obtained trends with a probability of 88% and 90% reflect the current trends, then we can forecast the solvency of enterprises for 2020. Namely, if the total solvency ratio's trends of the KP "Chornomorskteploenergo" formed during 2014-2019 will continue, it can be expected that in 2020 it will increase to 1.53. The situation in Mykolayivbteploenerho is completely different: in 2020 the level of its total solvency may approach 55%, so the company's management needs to pay attention to the current trend and urgently make the necessary management decisions. Emphasis is placed on the specifics of communal infrastructure enterprises, namely that they carry out different activities, provide different services in essence. The critical values of the solvency ratios recommended by the Ministry of Finance for all sectors of the economy were used.

According to the authors, it is impractical to develop specific critical values of solvency ratios for such enterprises. It is proposed to compare the solvency ratios, not with the recommended values, but to analyze them in dynamics, to identify trends. In addition, it may be appropriate to compare the solvency ratios of enterprises that provide certain services with the values of those indicators of other enterprises that provide similar services.

Keywords: solvency, communal infrastructure, functioning of communal enterprises, economic analysis, cost-effectiveness of services.

Постановка проблеми. Одним із основних завдань здійснення інвестиційної діяльності підприємства є підтримання його фінансової стійкості та платоспроможності. Тому в аналізі діяльності підприємства важливу роль відіграє оцінка платоспроможності, крім того важливе значення має аналіз забезпечення власними джерелами фінансування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти теоретико-методичного забезпечення комунальних підприємств та необхідність створення дієвого механізму здійснення інвестиційної діяльності підприємствами ЖКГ висвітлено у працях таких вчених: А. Ю. Бережна, Л. М. Бражнікова, О. В. Діжа, О. В. Димченко, О. Ю. Коцюрба, Н. С. Краснокутська, В. І. Лук'янов, В. І. Ляшенко, Ю. Г. Лисенко, В. А. Павлова, Н. С. Полякова, Н. С. Педченко, В. І. Перебийніс, М. Є. Рогоза, В. В. Тітяєв та ін.

Виклад основного матеріалу. Підтримання фінансової стійкості та платоспроможності комунального підприємства є одним із основних завдань здійснення інвестиційної діяльності. Тому в аналізі діяльності підприємства важливу роль відіграє оцінка платоспроможності, крім того важливе значення має аналіз забезпечення власними джерелами фінансування, низький рівень якого може свідчити про нестабільну фінансову структуру капіталу, низький рівень кредитоспроможності і залежність від зовнішніх ресурсів [1, с. 5].

Платоспроможність характеризується здатністю суб'єкта господарювання здійснювати необхідні платежі за рахунок наявних у нього грошових коштів, засобів та активів, які можна в перспективі легко реалізувати. На практиці визначають коефіцієнти абсолютної, швидкої та загальної платоспроможності (ліквідності). Найбільш інформативними є коефіцієнти швидкої та загальної платоспроможності.

Дані таблиці 1 показують, що підприємства комунальної інфраструктури мають низький рівень швидкої платоспроможності.

У 2019 році серед досліджуваних підприємств лише КП ЖКС «Чорноморський» та КП «Чорноморськтеплоенерго» мають коефіцієнт швидкої платоспроможності, який відповідає рекомендованим значенням (0,6-0,8), а також у ОКП «Миколаївоблтеплоенерго» наближається до рекомендованого [1].

Це означає, що лише ці підприємства можуть за рахунок грошових коштів та дебіторської заборгованості розрахуватися за свої поточні зобов'язання. Тобто, лише ці підприємства у середньостроковій перспективі є платоспроможними. Вкрай незадовільним протягом усього аналізованого періоду був рівень швидкої платоспроможності у підприємств КП «Одесміськелектротранс», КП «Одесміськсвітло», КП «Міськзелентрест», КП «Сервісний центр». При цьому рівень даного показника у цих підприємств суттєво знизився в останні роки.

Узагальнюючи результати проведеного аналізу коефіцієнта швидкої платоспроможності підприємств комунальної інфраструктури слід відмітити, що він не залежить від виду послуг, які ці підприємства надають.

Коефіцієнт швидкої платоспроможності відображає здатність підприємства забезпечити сплату поточних зобов'язань за рахунок наявних грошових коштів та дебіторської заборгованості, що забезпечує його платоспроможність у найближчій перспективі. Однак підприємство може мати низький рівень поточної платоспроможності, але володіти іншими оборотними засобами, які можуть бути перетворені в грошові кошти для погашення своїх зобов'язань. Тому доцільно здійснити аналіз коефіцієнта загальної платоспроможності комунальних підприємств (табл. 2).

Як свідчать результати розрахунків, що наведені в таблиці 2, лише КП «Чорноморськтеплоенерго» у 2019 році може вважатися платоспроможним у довгостроковій перспективі, оскільки значення коефіцієнта

Таблиця 1

Динаміка коефіцієнту швидкої платоспроможності підприємств комунальної інфраструктури

№ з/п	Підприємство	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Темп зростання 2019 р. до 2016 р., %
1	КП «Одесміськелектротранс»	0,09	0,32	0,05	0,05	56,3
2	КП «Одесміськсвітло»	0,30	0,22	0,01	0,01	2,9
3	ОКП «Миколаївоблтеплоенерго»	0,76	0,66	0,66	0,58	76,5
4	КП «Міськзелентрест»	0,33	0,14	0,11	0,08	24,5
5	КП «Сервісний центр»	0,16	0,03	0,01	0,06	35,1
6	КП ЖКС «Чорноморський»	0,76	0,76	0,77	0,87	114,7
7	КП «Чорноморськтеплоенерго»	0,81	0,68	0,80	1,08	133,9
8	КП «Чорноморськводоканал»	0,22	0,18	0,44	0,31	143,8
9	КП «Узбережжя Одеси»	0,49	0,25	0,16	0,36	73,1

Джерело: розроблено авторами за даними [2]

Таблиця 2

Динаміка коефіцієнту загальної платоспроможності підприємств комунальної інфраструктури

№ з/п	Підприємство	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Темп зростання 2019 р. до 2016 р., %
1	КП «Одесміськелектротранс»	0,21	0,62	0,30	0,33	159,4
2	КП «Одесміськсвітло»	0,58	0,54	0,01	0,04	6,7
3	ОКП «Миколаївоблтеплоенерго»	0,92	0,83	0,85	0,73	78,9
4	КП «Міськзелентрест»	0,62	0,29	0,17	0,11	18,1
5	КП «Сервісний центр»	0,98	0,51	0,35	0,08	7,8
6	КП ЖКС «Чорноморський»	0,78	0,77	0,79	0,89	114,4
7	КП «Чорноморськтеплоенерго»	0,95	0,83	0,96	1,21	126,8
8	КП «Чорноморськводоканал»	0,45	0,44	0,73	0,52	113,8
9	КП «Узбережжя Одеси»	0,58	0,32	0,28	0,36	62,9

Джерело: розроблено авторами за даними [2]

ента загальної платоспроможності перевищує рекомендоване, яке повинно бути ≥ 1 [3]. Наближаються до рекомендованих показники платоспроможності і в іншого підприємства, що надає послуги теплопостачання – ОКП «Миколаївоблтеплоенерго», та у КП ЖКС «Чорноморський». В інших підприємств недостатньо оборотних активів для покриття своїх зобов'язань у довгостроковій перспективі. Найбільш загрозливою була динаміка коефіцієнту загальної платоспроможності підприємств КП «Одесміськсвітло» та КП «Сервісний центр», рівень загальної платоспроможності яких знизився більш ніж на 90%.

Проведений аналіз показників платоспроможності показав, що значна частина підприємств є неплатоспроможною згідно порівняння розрахованих показників із рекомендованими нормативними значеннями.

Незважаючи на широке використання на практиці коефіцієнтів платоспроможності, в науковій літера-

турі немає однозначного підходу щодо визначення їх нормативних значень [3, с. 5]. Ми підтримуємо думку тих економістів, які вважають за необхідне, здійснюючи порівняння показників платоспроможності з рекомендованими значеннями враховувати галузеву приналежність підприємства, оскільки підприємства різних видів діяльності мають різну структуру активів та швидкість їх обороту, питому вагу виробничих запасів, незавершеного виробництва [4, с. 5].

Специфікою ж підприємств комунальної інфраструктури є те, що вони здійснюють різні види діяльності, надають різні за своєю сутністю послуги, тому ми використовували під час проведення аналізу критичні значення коефіцієнтів платоспроможності, що рекомендовані Міністерством фінансів для усіх галузей економіки [5, с. 74]. Розробляти специфічні критичні значення коефіцієнтів платоспроможності для таких підприємств вважаємо недоцільним за тією ж причиною. Тому ми пропонуємо у першу чергу здій-

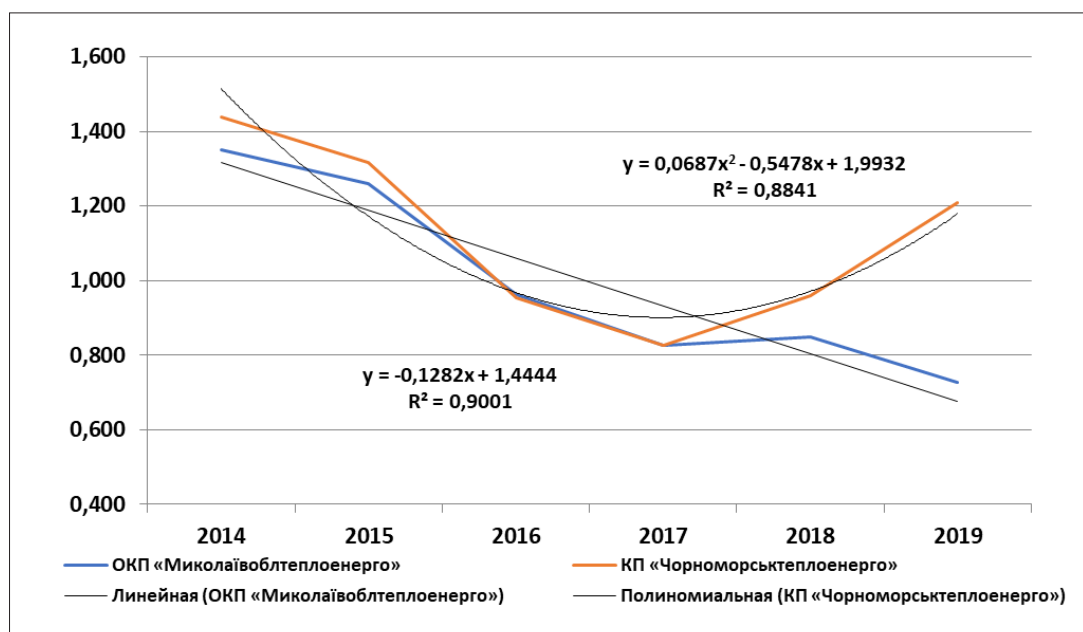

Рис. 1. Динаміка коефіцієнтів загальної платоспроможності ОКП «Миколаївоблтеплоенерго» та КП «Чорноморськтеплоенерго»

Джерело: розроблено авторами за даними [2]

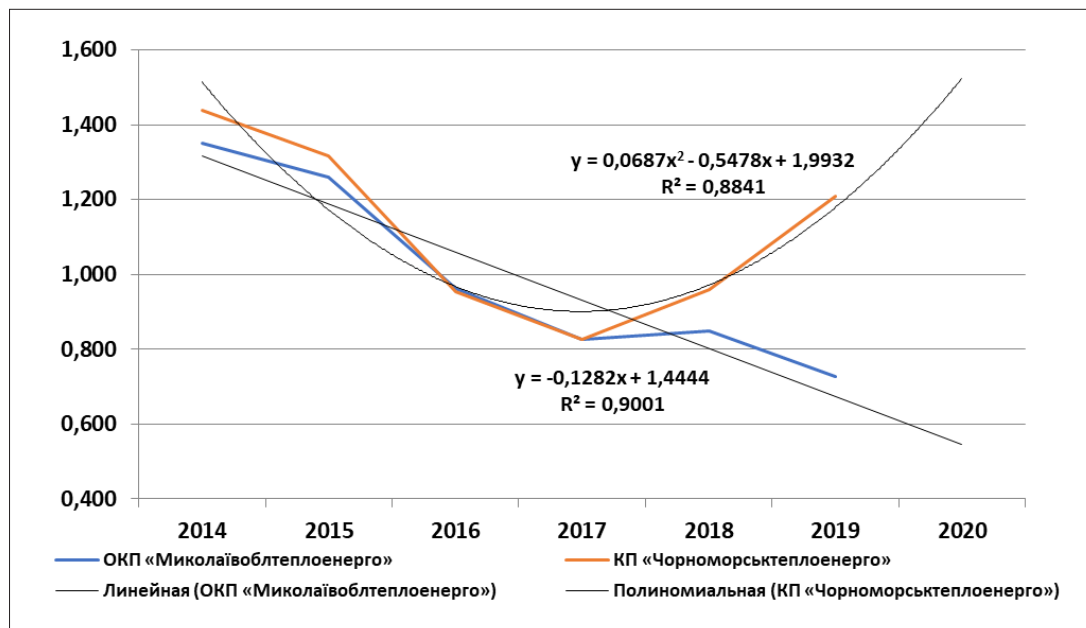

Рис. 2. Прогноз коефіцієнтів загальної платоспроможності ОКП «Миколаївоблтеплоенерго» та КП «Чорноморськтеплоенерго» на 2020 рік

Джерело: розроблено авторами за даними [2]

снювати порівняння коефіцієнтів платоспроможності не з рекомендованими значеннями, а проводити їх аналіз у динаміці, виявляти тенденції. Крім того, доцільним може бути порівняння показників платоспроможності підприємств, що надають певні послуги, із значеннями цих показників інших підприємств, які надають аналогічні послуги.

Як було відзначено вище, серед досліджуваних підприємств ОКП «Миколаївоблтеплоенерго» та КП «Чорноморськтеплоенерго», що надають послуги тепlopостачання, протягом усього досліджуваного періоду мали найвищий рівень платоспроможності. Проаналізуємо тенденції коефіцієнта загальної платоспроможності, що сформувалися на цих підприємствах (рис. 1).

Як видно з рис. 1, у КП «Чорноморськтеплоенерго» до 2017 року відбувалося уповільнене зниження рівня загальної платоспроможності, а потім почалося прискорене зростання. У ОКП «Миколаївоблтеплоенерго» зовсім інша тенденція: коефіцієнт загальної платоспроможності протягом усього періоду мав тенденцію до зменшення.

Значення коефіцієнтів детермінації обох побудованих трендів, які складають відповідно 0,88 та 0,90, свідчить про те, що отримані тренди з імовірністю 88% та 90% відображають сформовані тенденції, тому можна зробити прогноз показників платоспроможності підприємств на 2020 рік (рис. 2).

Висновки. За результатами дослідження можна зробити висновок щодо прогнозованої інформації відносно платоспроможності типових підприємств. А саме, якщо збережеться сформована протягом 2014-2019 рр. тенденція коефіцієнта загальної платоспроможності КП «Чорноморськтеплоенерго», то

можна очікувати, що у 2020 році він підвищиться і складе 1,53. Зовсім іншою є ситуація в ОКП «Миколаївоблтеплоенерго»: у 2020 році рівень його загальної платоспроможності може наблизитися до 55 %, тому керівництву підприємства необхідно звернути увагу на сформовану тенденцію і терміново прийняти необхідні управлінські рішення

Бібліографічний список:

1. Волкова Н.А. Аналітична оцінка фінансового стану підприємств сільського господарства. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: економіка, управління та адміністрування*. 2018. № 4 (86). С. 3-7.
2. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Інвестуємо в майбутнє України: звіт Європейського інвестиційного банку. URL: www.eib.org/attachments/country/eib_in_ukraine_uk.pdf
4. Інформація офіційного сайту «Україна комунальна». URL: <http://jkg-portal.com.ua/ua->
5. Квасницька Р., Тарасюк М. Структуризація потенціалу підприємства. *Вісник КНТЕУ*. 2017. № 1. С. 73-82.

References:

1. Volkova N.A. Analytic assessment of the agricultural enterprises's financial condition *Bulletin of Zhytomyr State Technological University. Series: economics, management and administration*. 2018. № 4 (86). Pp. 3-7.
2. State Statistics Service of Ukraine. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Investing in the future of Ukraine: report of the European Investment Bank. URL: www.eib.org/attachments/country/eib_in_ukraine_uk.pdf
4. Information from the official website "Ukraine Communal". URL: <http://jkg-portal.com.ua/ua->
5. Kvasnytska R., Tarasyuk M. Enterprise's potentia Structuring. *Bulletin of KNTEU*. 2017. No 1. Pp. 73-82.